

PRESADZOVANIE ĽUDSKÝCH PRÁV – EURÓPSKA SKÚSENOSŤ

MGR. VIKTOR EWERLING
BRATISLAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA
FAKULTA PRÁVA

Pod záštitou a s podporou Ústavu štátu a práva SAV, Bratislavskej vysokej školy práva, Friedrich Ebert Stiftung a Slovenského národného podporového výboru EUROPE 2000 sa v dňoch 13. – 21. novembra 2009 v Modre-Harmónii konal 14. ročník odborného podujatia jesennej školy práva na tému „Presadzovanie ľudských práv – európska skúsenosť“. Odborným garantom podujatia bol JUDr. Eduard Bárány, DrSc. Prednášajúci pedagógovia a odborníci z praxe predstavili v 14 blokoch prednášok publiku pozostávajúcemu najmä z doktorandov z krajín V4 rôzne témy (i keď niektoré na prvý pohľad zdanlivo pomenej) ilustrujúce teóriu i prax ochrany a presadzovania ľudských práv.

Podujatie otvorili a účastníkov srdečne privítali JUDr. Eduard Bárány, DrSc., spolu s Mgr. Danielou Lengyelovou. Prvú prednášku prezentovala **JUDr. Lucia Kurilovská, PhD.**, z PF UK Bratislava na tému **Trestnoprávne presadzovanie ľudských práv**, v rámci ktorej sa zamerala na postavenie a práva poškodeného v trestnom konaní, a následne na postavenie obvineného a zásady, ktorých cieľom je minimalizovanie zásahov do práv obvineného. Jednou z najobohacujúcejších bola **prednáška JUDr. Otakara Motejla, Dr.h.c.**, ktorý ako verejný ochranca práv ČR pôsobivo naplnil predmet prednášky – **Ombudsman ako presadzovateľ ľudských práv; princíp dobrovoľnosti**. Výborne vykreslil vlastné chápanie vykonávanej funkcie s dôrazom na dobrovoľnosť orgánov v ČR pri posudzovaní pripomienok ombudsmana, ktorú považuje za kľúčovú a, na rozdiel od väčšinového chápania verejnosti, za pozitívnu. Uvedené dokresľuje jeden z mnohých cenných výrokov JUDr. Motejla: „*Žiadne pravomoci nechci*.“ Stanovené ciele tak skutočne dosahuje na základe prirodzenej autority svojej osobnosti pri zachovávaní propagovaného princípu dobrovoľnosti. Ďalšiu prednášku predstavil **Mgr. Adrián Tokár, LL.M.**, pôsobiaci v Európskej komisii, na tému **Ľudské práva v najnovších rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora (prípady Kadi)**. Po stručnom exkurze po vybraných rozhodnutiach ESD sa zamerail na vzťah záväzkov členských štátov EÚ vyplývajúcich z členstva v OSN a zasahujúcich do ľudských práv občanov a obyvateľov EÚ, a právneho poriadku ES presadzujúceho tieto záväzky, a to v kontexte zmrazenia majetku osôb podozrivých z financovania terorizmu.

JUDr. Věra Jirásková, CSc., z PF UK Praha venovala svoj príspevok téme **Presadzovanie politických práv: príklad zhromažďovacieho a združovacieho práva**, v rámci ktorej sa zamerala viac na realizáciu zhromažďovacieho práva. Neopomenula aktuálne otázky ani podrobný historický vývoj právnej úpravy na území bývalého Československa. **JUDr. Ida Hanzelová** z Najvyššieho súdu SR sa vo svojom príspevku **Súdy pri presadzovaní ľudských práv** zamerala na rozhodovaciu prax a tendencie správneho kolégia Najvyššieho súdu v oblasti práva sociálneho zabezpečenia.

Plánovanú prednášku prof. Dr. hab. Krzysztofa Skotnického z univerzity v Lodži, z dôvodu jeho nemožnosti zúčastniť sa, nahradil **JUDr. Eduard Bárány, DrSc.**, z Ústavu štátu a práva SAV prednáškou, ktorou malo byť pôvodne celé podujatie zakončené, s názvom **Ľudské práva: čo, kto, prečo a ako presadzuje**. JUDr. Bárány bližšie objasnil pojmy spojené s oblasťou ľudských práv a ich význam. Za tri základné slovesá označil „*rešpektovať*“, „*chrániť*“, „*umožniť*“, na ktorých bližšie demonštroval charakter povinností subjektov verejného práva a súkromného práva. V nadväznosti na koncepciu prirodzenoprávneho a pozitívnoprávneho chápania ľudských práv sa rozvinula teoretická rozprava na tému možnosti vzdania sa ľudských práv ich nositeľom. Za Ústav štátu a práva SAV na podujatí vystúpil aj **JUDr. Peter Colotka, CSc., LL.M.**, s prezentáciou **Dejinných momentov uznávania nových ľudských práv**. V rámci prednášky spochybnil hranice a význam triedenia ľudských práv do generácií s poukazom najmä na francúzske Deklarácie práv človeka a občana z rokov 1789 a 1793, Milánsky edikt z r. 313 a filozofické myslenie rôznych období. Súčasne prezentoval svoj odborný článok z roku 1989 napísaný pri príležitosti 200-tého výročia „*Veľkého francúzskeho deklarovania*“, ktorého publikácia nebola pred novembrovou revolúciou pripustená.

Bratislavskú vysokú školu práva na podujatí zastúpil dekan jej Právnickej fakulty prof. **JUDr. Jaroslav Ivor, CSc.**, s prednáškou na tému **Polícia ako presadzovateľka ľudských práv**, v rámci ktorej sa zameral na modely, zásady, funkcie a kompetencie polície v SR, pričom prínosom bol najmä poukaz na judikatúru ESLP, ÚS SR a ÚS ČR v oblasti zasahovania orgánov činných v trestnom konaní do ľudských práv, ako aj v oblasti súvisiacej ochrany osobnosti. Rektor vysokej školy prof. **JUDr. Ján Svák, CSc.**, zaujal prítomných definovaním **Ústavných hraníc presadzovania ľudských práv**, medzi ktoré zaradil čas, peniaze, štátny záujem, verejný záujem, morálku a imunity. Prednášku obohatil umelecko-právnou vložkou v podobe výňatku zo Shakespearovho diela Kupec benátsky v pasáži záveru konania pred benátskym súdom.

Náhľad prokuratúry na oblasť ochrany a presadzovania ľudských práv najmä v netrestnej oblasti predniesol **JUDr. Štefan Beneč** z Krajskej prokuratúry v Košiciach v prednáške s názvom **Možnosti a skúsenosti prokura-**

túry pri presadzovaní ľudských práv. Venoval sa komparácii právnych úprav v krajinách V4 a následne bližšie analyzoval jednotlivé nástroje dohľadu prokuratúry nad zákonnosťou, pričom poukázal tak na niektoré súdne rozhodnutia, ako aj na štatistiky, podľa ktorých je úspešnosť protestov prokurátora približne 90 % a upozornení prokurátora 95 – 98 %. Azda najkontroverzejšou a rozpravu najviac podnecujúcou bola prednáška **Súkromné bezpečnostné služby v úlohe presadzovateľiek ľudských práv JUDr. Jána Póňu**, majiteľa bezpečnostnej služby PRIVATE SERVICE, s.r.o. Rozprava bola zameraná najmä na vyvažovanie záujmov a práv subjektov vo vzťahu k detektívnej činnosti bezpečnostných služieb a na kvalitu platnej právnej úpravy.

V predposledný deň podujatia nahradila pôvodne plánovanú prednášku prof. JUDr. Jána Klučku, CSc., pre jeho náhle ochorenie **JUDr. Zuzana Magurová**, ktorá sa v súlade so svojím odborným zameraním venovala **Diskriminácii na základe pohlavia**. Predstavila medzinárodné a európske dokumenty upravujúce túto oblasť, ako aj nedávne rozhodnutie ESĽP vo veci Kontrová vs. SR a nepočetnú aplikačnú prax NS SR. **Doc. JUDr. Ladislav Orosz, CSc.**, ako ústavný sudca v prednáške na tému **Ústavný súd SR: funkcie a úlohy pri presadzovaní ľudských práv** analyzoval právnú úpravu konaní pred Ústavným súdom a jej vývoj s poukazom na aktuálne tendencie v rozhodovacej praxi tohto súdu. Ďalej sa zamerával na rozhodnutia ÚS SR vo volebných veciach týkajúcich sa volebných kaucii (v tomto ohľade aj na obsahovo odlišné rozhodnutie ÚS ČR) a na otázku výkonu trestu odňatia slobody ako prekážky výkonu aktívneho a pasívneho volebného práva s ohľadom na legitimitu a ústavnosť týchto obmedzení.

Poslednú prednášku viedol **JUDr. Jozef Vozár, CSc.**, ktorej obsahom bola **Judikatúra ochrany osobnosti a slobody prejavu**. JUDr. Vozár sa kriticky a výstižne vyjadril k stabilite a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktoré by mali patriť k imanentným zložkám právneho štátu. Tento problém ilustroval aj na konkrétnych excesoch vo výške priznávaných náhrad nemajetkovej ujmy. Poukázal na viaceré rozhodnutia ESĽP, aj v kontraste s predchádzajúcimi rozhodnutiami ústavných súdov v ČR a SR. Kriticky sa tiež dotkol negatívnej historickej skúsenosti so získavaním súdnych rozhodnutí v SR, ktoré súdy, s poukazom na ochranu autorských práv k odôvodneniam rozhodnutí, odmietali poskytovať. Podujatie ukončil JUDr. Eduard Bárany, DrSc., s vyjadrením viery v opätovné stretnutie na 15. ročníku jesennej školy práva v roku 2010.